

AVRUPA BİRLİĞİ GÜVENLİK POLİTİKALARI VE MEDYA

EUROPEAN UNION SECURITY POLICIES AND MEDIA

Zuhal SÖNMEZER¹

ORCID: Z.S. 0000-0002-9685-5745

Corresponding author/Sorumlu yazar:

¹ Zuhal Sönmezer

İstinye University, Türkiye

E-mail/E-posta: zuhalbayhan@hotmail.com

Received/Geliş tarihi: 14.07.2024

Similarity Ratio/ Benzerlik Oranı: %11

Revision Requested/Revizyon talebi:

22.07.2024

Last revision received/Son revizyon teslimi:

27.07.2024

Accepted/Kabul tarihi: 30.07.2024

Ethics Committee Permission/ Etik Kurul İzni:

There is no element in the study that requires ethics committee approval. / Çalışmada etik kurul onayı gerektiren bir unsur bulunmamaktadır.

Citation/Atf: Sönmezer, Z. (2024). Avrupa Birliği

Güvenlik Politikaları ve Medya. Journal of Communication Science Researches, 4 (3), 258-268.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13254522>

Öz

Güvenlik en temel insan ihtiyacıdır. İhtiyaçlar üzerine yapılmış bilimsel çalışmasıyla Amerikalı psikolog Abraham Maslow'un 1943 yılında ortaya attığı Maslow'un "İhtiyaçlar Hiyerarşisi" baz alındığında 5 aşamadan oluşan sistemin "Fiziksel İhtiyaç"lardan sonra gelen ikinci ayağında "Güvenlik İhtiyaçları" bulunmaktadır. Hiyerarşik sisteme göre insanlar bu iki ihtiyaçlarını giderdikleri ölçüde "Ait Olma ve Sevgi İhtiyacı" şeklindeki üçüncü aşamaya, "Değer İhtiyaçları" olan dördüncü aşamaya ve nihayetinde son aşama olan "Kendini Gerçekleştirme" basamağına çıkabilmektedir. Uluslar tıpkı bu ihtiyaçlar zinciri gibi aşamalı olarak hem iç politikada hem de inşa süreçlerinde dış politikada varoluşlarını tamamlamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda güvenlik politikaları bir ülkeyi ülke yapma özelliği için önem teşkil ederken çok sayıda ülkenin entegrasyonunu ifade eden Birlik ve bu Birlik olma çaba ve süreçlerindeki güvenlik ve savunma ihtiyacı çok daha büyük bir öneme sahip olmaktadır. Birliğin özellikle uluslararası ilişkilerde kendini gerçekleştirmesi için en ivedi gereksinimi güvenlik yapısını sağlam bir şekilde konuşturmasıyla doğrudan ilişkilidir. Bu minvalde kitle iletişim araçlarının küreselleşme ile değişen doğası Birlik içinde yeni politika ve yasal düzenlemeler yapılmasını gerekli kılmaktadır. Jeopolitik ve jeostratejik konumuyla Avrupa Birliği'nin güvenlik politikalarının ele alındığı ve medya bakımından incelendiği çalışmanın amacı Avrupa Birliği'nin dış politikasının en temel belirleyicisi olan güvenlik politikaları ve bu bağlamda medya alanında yapmış olduğu düzenlemeleri içeren bir analize yöneliktir. Çalışmada derleme araştırmalarda bilginin kesinliğini ortaya koyan meta-analiz tekniği kullanılmıştır. Meta analiz sistematik analizin bir alt kolu olmakla birlikte ilgili araştırma konusunda yapılan kaynak tarama yönteminde daha kesin ve doğru verileri ortaya koyması bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Dış Politika, Güvenlik, Uluslararası Politika, Medya, Dijital Medya.

Abstract

Security is the most fundamental human need. According to Maslow's Hierarchy of Needs proposed by American psychologist Abraham Maslow in 1943, based on scientific research on human needs, Security Needs are located as the second level of the system consisting of five stages, following Physiological Needs. According to this hierarchical system, as individuals satisfy these two needs, they can ascend to the third stage of Belongingness and Love Needs, the fourth stage of Esteem Needs, and ultimately to the fifth stage, Self-Actualization. Nations, like individuals, progress step by step in both domestic policy and foreign policy processes, completing their existence. Accordingly, the evolving nature of mass media with globalization necessitates new policies and legal regulations within the Union. The goal of this study, which examines the security policies of the European Union in terms of its geopolitical and geostrategic position and analyzes them from a media perspective, is to focus on security policies, the primary determinant of the European Union's foreign policy, and the regulations it has made in the media field. The study employs meta-analysis, a technique in compilation research that demonstrates the accuracy of information gathered. Meta-analysis, as a subset of systematic analysis, is important for its ability to present more precise and accurate data in the process of reviewing relevant research sources.

Keywords: Foreign Policy, Security, International Politics, Media, Digital.

GİRİŞ

Ulusal ve uluslararası platformlarda dış politika gündemini oluşturan önemli konulardan biri de güvenlik politikaları olarak görülmektedir. Tarihsel sürecin belirleyici olduğu savunma ve güvenlik sistem inşaları ülke, bölge ve dünya üzerinde etkileri yoğun olarak hissedilen siyasi, ekonomik ve sosyal değişim ve dönüşümlerin başat faktörü olmaktadır. Güvenlik politikaları, küreselleşen dünya bağlamında ele alındığında üzerinde sıklıkla güncelleme yapılması gereken bir teknoloji sistemine evrilmiştir.

Gerek Birlik içinde gerekse konumu itibariyle uluslararası arenada belirleyici bir güç olan Avrupa Birliği (AB), özellikle güvenlik politikaları hususunda uzman ve akademisyenlerin üzerinde çalıştığı önemli bir yapılaşmadır. Birlik bir yandan iç örgütlenmesini güçlendirmeye çalışırken diğer yandan çeşitli savunma mekanizmaları geliştirmek suretiyle uluslararası politikalarda da söz sahibi olmaya devam etmektedir. AB bir topluluk olarak hem yerli unsurlarını korumak hem de Birlik dışından gelebilecek olası tehditlere engel olmak amacıyla medya konusunda özel çalışmalar yapan bir örgütlenmedir. Bu anlamda özellikle dijitalleşme ve sosyal medya uygulamaları Birlik için özel bir yere sahip olmaktadır. Çalışmanın amacı Avrupa Birliği'nin dış politikasının en temel belirleyicisi olan güvenlik politikaları ve bu bakımdan medya alanında yapmış olduğu düzenlemeleri incelemektir. Çalışmada yöntem olarak sistematik veri analizi kullanılmıştır.

Avrupa Birliği'nin güvenlik politikaları ve medya durumunun incelendiği çalışmanın birinci bölümünde öncelikli olarak Avrupa Birliği'nin kuruluş süreci ele alınmıştır. Bu bölümde ilk birleşme hareketlerinden iki dünya savaşına uzanan süreç ve bütünleşme fikrinin doğuşundan, Soğuk Savaş süreci ve sonucu ile küreselleşen dünyaya kadar Avrupa Birliği ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde Avrupa Birliği'nin ortak politikaları anlatılmıştır. Bölüm ortak politikaların ilk ayağı olan ve örgütlenme hareketlerinin de başlangıcı sayılan ekonomi politikaları alt başlığı ile başlamıştır. Bu konuyu ortak rekabet, ortak enerji ve ortak siyasi ve kültürel politikalarla anlatılan alt başlıklar izlemektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde Avrupa Birliği'nin Birlik içinde ve uluslararası ilişkilerde güvenlik politikaları analiz edilmiştir. Çalışmanın son bölümünde Avrupa Birliği'nin medya konusundaki politikası ve yasalaşma süreci internet teknolojileri etrafında aktarılmıştır.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KURULUŞU

Avrupa Birliği'nin Doğuşu

Avrupa'nın kökenlerini aradığı yere bakıldığında uygarlığın ilk çıkışı olarak görülen Dicle ile Nil arası ve İran Antik Çağı görülmektedir.

“Arkeolojik ve antropolojik bulgular, Mezopotamya bölgesinde M.Ö. 4.-5. bin yıla kadar uzanan ilk uygarlık izlerini (zamanın belli birimlere ayrılması, numaralandırma, mimari, daha sonra Hammurabi yasaları) ortaya koyuyor. Avrupa kendisini bu bölgeyle ilişkilendirerek köklerinin ne kadar derinde olduğunu gösterme gereksinimi duymuştur” (Canpolat, 2002, s. 2-10).

Avrupa'da birleşme hareketlerinin 18. yy' da Fransa ve İngiltere arasındaki ticaret anlaşmasıyla başladığı görülmektedir. Fransız ihtilali ile sekteye uğrayan bu süreç 1820'lerde yeniden işlerlik kazanmıştır. Birleşik bir Avrupa oluşumuna emeği geçen Fransız devlet adamı Jean Monnet, özellikle çıkabilecek yeni savaşlara vurgu yaparak ülkeler arasındaki koalisyondan ziyade toplumların birlikte hareketini de öngören bir Birlik fikrinde olmuştur. Buradan hareketle savaş sanayinin temel yapı taşı olan maddelerin üretimi yönünde kararlar alınmıştır (Karluk, 1990, s. 2). Avrupa birleşmesinin sebepleri analiz edildiğinde, örgütlenme çabalarının kriz ortamlarından, kaotik durumlardan ve savaşlardan etkilenecek hız kazandığını söylemek mümkündür. Nitekim I. Dünya Savaşı sonrası Avrupa ekonomik bunalımın yaşandığı, üretimin neredeyse durduğu bir resim vermektedir. Savaşta kaybeden bir taraf olan Almanya stratejik ve ekonomik kayıplara uğramıştır. Özellikle savaş sonrası kendini diğer Avrupa ülkelerinden soyutlamış, uzlaşıcı olmayan bir politika çizen Almanya görülmektedir. Bu da Avrupa için önemli bir olumsuzluk unsuru olmuştur. Fransa'nın Belçika, Polonya, Britanya ve Rusya ile ittifak halini alıp Almanya'dan gelebilecek olası saldırılara hazır olduğu görülmektedir. Bu unsurların da Avrupa Birliği oluşumuna giden süreçte önemli etkenler

olduğu bilinmektedir (Dedeoğlu, 2001, s. 41).

I. Dünya Savaşı'ndan sonra 1923 yılında birlik oluşturma yolunda atılan önemli bir adım olarak 'Pan Avrupa Hareketi' adıyla bir örgüt kurulmuştur. Yine iş birliğinde bir başka önemli oluşum 1926 yılında Cenevre'de kurulan 'Avrupa Birliği Derneği' isimli teşkilattır (Kıraç, 2010, s. 192).

Avrupa Birliği fikrinin somut olarak ortaya çıkışı II. Dünya Savaşı sonrası yaşanan sürece işaret etmektedir. Özellikle Avrupalılık hareketlerinin arttığı ve çok sayıda örgütlenmenin yaşandığı bir dönemdir. Avrupa Federalistler Birliği, Churchill Birleşik Avrupa Hareketi, Birleşik Avrupa için Fransız Konseyi, Sosyalist Avrupa Birleşik Devletleri, Avrupa Ekonomik İşbirliği Ligi, Hıristiyan Demokrat Hareket (Les Nouvelles Equipes Internationales) gibi örgütlerin 'Avrupa Birliği Hareketi Uluslararası Komitesi' ismiyle 1947 yılında birlik haline geldiği görülmektedir. Dolayısıyla savaşın neden olduğu tahribat birlik olma aciliyetini gerektirmiştir. Bu anlamda ekonomi boyutu başta olmak üzere, dış politika ve savunma odaklı bir yapılaşmaya duyulan ihtiyaç artmıştır. Bu bağlamda Paris Antlaşması'nın imzalandığı 18 Nisan 1951'de Avrupa Kömür Çelik Topluluğu kurulmuştur. ABD'nin desteğiyle kurulan bu toplulukta Fransa, Batı Almanya, İtalya, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda'nın da aralarında yer aldığı altı ülke bulunmuştur (Kaya vd., 2011, s. 3).

Avrupa Birliği'nin Kuruluşu

Avrupa Birliği entegrasyonu SSCB'nin bir tehdit olarak algılandığı Soğuk Savaş sürecindeki bütünleşme çabaları ile şekillenmeye başlamıştır. Bu bütünleşmedeki itici gücün ABD olduğu görülmektedir. ABD tarafından Avrupa'ya yapılacak ekonomik yardımların ve serbest ticaret gelişiminin entegrasyon süreci şartına bağlılığı söz konusu olmuştur. Öte yandan II. Dünya Savaşı sonunda yenik düşen Almanya'nın Avrupa'yı tekrar tehdit etmesi birlik oluşturma çabalarında önemli bir paya sahiptir (Kaya vd., 2011, s. 258-259).

Avrupa Birliği düşüncesi ilk kez Fransa Dışişleri Bakanı Shuman tarafından ön görülmüştür. Fransa ve Almanya başta olmak üzere diğer Avrupa ülkelerinin arasında kömür, çelik üretimlerini birleştirme çabası şeklinde bir Avrupa örgütlenmesi oluşmuştur. 1951 yılında AKÇT adıyla ilk birlik hareketinin yaşandığı Avrupa, devletler üstü bir yapılaşma kurmak adına niyetlendiği Avrupa Savunma Topluluğu ve Avrupa Siyasi Topluluğu gibi oluşumları kuramamıştır. Bundaki en önemli sebep ise ülkelerin ulusal kimliklerinden vazgeçmek istememeleridir (Kaya vd., 2011, s. 3). Buradan da anlaşılacağı üzere ekonomik gibi görünen bütünleşme faaliyetlerinin de zemininde siyasi politikalar belirleyicidir. Bu bağlamda AKÇT'ye üye ülkelerin ekonomik bütünleşmeyi sağlamak için siyasi birlikteliğin gücünü sağlamak adına kararlar aldığı görülmüştür. Bu kararlardan en önemlisi ise 1957 yılında imzalanan Roma Antlaşması olmuştur. Nükleer enerji üretimi ve ortak bir pazar şeklinde oluşturulan raporların onaylandığı antlaşma ile iki ayrı antlaşma da yapılmıştır. Bunlardan biri Avrupa Ekonomi Topluluğu (AET) ve diğeri de Avrupa Atom Enerjisi Topluluğudur (EURATOM).

Roma Antlaşması'nın 1958 yılında yürürlüğe girmesi ile hukuki bir nitelik kazanan AET'nin amacı asıl olarak siyasi bütünleşmedir. Bunun yanı sıra mal, sermaye ve hizmetlerin serbestçe hareket edebildiği ortak bir pazar fikri de AET'nin özünde bulunmaktadır. Atom enerjisinin barışçıl bir nitelik kazanmasının başat rol oynadığı topluluk olarak EURATOM ise Birlik çabalarının ortak politika alanlarını genişletmesi açısından önemlidir. Bu antlaşmayla sınırlar dahilinde başlayan bütünleşme amacının daha geniş bir çerçevede ele alınmaya başlamasının sinyalleri verilmiştir. Daha sonra 1965 yılında imzalanan Brüksel Antlaşması ile AKÇT, AET ve EURATOM birleştirilmiş tek bir AET Konseyi, tek bir AET Komisyonu ve tek bir AET Parlamentosu sistemine geçilmiştir (Tezcan, 1999, s. 144).

AKÇT'nin kurulmasını takiben başka üç kuruluşun daha oluşturulduğu 1950'lerin başlarına dönüldüğünde özellikle Batı Avrupa'nın demokratik ülkelerinin askeri ve politik ilişkilerini güçlendirmesi bakımından önemli olduğu görülmektedir. Bunlardan askeri nitelikte olan ve 1949 yılında kurulan Kuzey Atlantik İttifakı NATO ile 1954 yılında NATO'nun İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya ve F. Almanya gibi Avrupa'nın batı coğrafyasındaki üye ülkelerinin oluşturduğu Batı Avrupa Birliği önemli üç kuruluşun biridir. Batı Avrupa Birliği, NATO içerisindeki Batı

Avrupalıların kendi aralarında yapmış olduğu iş birliğini ifade etmektedir (Karluk, 1990, s. 3).

Avrupa Birliği'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası yapılaşmasında aldığı en önemli karar Batı Avrupa Birliği'nin (BAB) kurulması olmuştur. BAB'nin kısa bir tarihçesine bakıldığında 17 Mart 1948 tarihinde imzalanan Brüksel Antlaşması dikkat çekicidir. Bu antlaşmayla kurulan savunma amaçlı ilk örgüt Brüksel Antlaşması Örgütü'dür. Aynı zamanda kıtadaki ilk önemli savunma ittifakı da olan bu örgütün II. Dünya Savaşı sonucunda yenik düşen Almanya'nın silahsızlanması amacını taşıdığı ve SSCB'nin yayılcı politikasına da eşlik edebilecek saldırganlığını önlemek niyetinde olduğu görülmektedir. Ancak 1949 yılında kurulan NATO ile örgütün işlevselliğini kaybettiğini söylemek mümkündür. Brüksel Antlaşmasını imzalayan üye ülkeler ve Federal Almanya ile İtalya'nın da aralarında bulunduğu ülkeler ile birlikte kurulan BAB, Brüksel Antlaşması Örgütü'nün devamı niteliğinde olmuştur. Bu anlamda savunma eylemlerini NATO ile eşzamanlı yürüten bir BAB profili göze çarpmakta, yine bu süreç NATO'nun gölgesinde kalmış bir savunma çerçevesi çizmektedir. Bunun en önemli nedeni ise çift kutuplu dünyanın yaşandığı Soğuk Savaş yıllarıdır ve NATO'nun önceliğinin SSCB cephesinden gelebilecek her türlü saldırıyı bertaraf etme kaygısı taşıması olarak ifade edilebilmektedir. Bu anlamda NATO Kuzey Amerika ve Avrupa'nın güvenlik sorumluluğunu üstlenirken kendisine bağımlı bir Batı Avrupa yaratmıştır. Batı Avrupa ise özellikle Soğuk Savaş sürecinin sonlanması itibarıyla bu bağımlılıktan kurtulmak hedefinde olmuş, 1990'lı yılları takiben ortak güvenlik ve dış politikası bağlamında etkin icraatlara girişmiştir. Asıl olarak 1984 yılında imzalanan Roma Bildirisi ile başlayan güvenlik ve dış politika girişimleri BAB'ın yetki alanının genişletme amacıyla olmuştur. Lizbon Antlaşması'nın imzalandığı 2007 yılında BAB işlevsiz kalmış ve 2011 itibarıyla de Avrupa Birliği ile birleştirilmiştir (Gençalp, 2004, s. 47-50).

Avrupa Birliği'nin bütünleşme sürecinin köşe taşı olan II. Dünya Savaşı aynı zamanda barışı korumayı amaç edinmiş bir Avrupa kimliğinin de altını çizmektedir. Her ne kadar ekonomik ve siyasi ortaklıklar gibi görünse de altyapısında savunma ve bölge huzurunu koruma yönünde kararlar alınmaya başlanmıştır. Öte yandan Avrupa bütünleşme sürecinin önemli bir unsuru da 1986 yılında imzalanan 'Avrupa Tek Senedi' olmuştur. Avrupa tek pazarını vurgulayan bu anlaşma aynı zamanda politik olarak da örgütlenmeyi sağlaması bakımından önemlidir. Berlin Duvarı'nın 1991 yılında yıkılması ve Sovyetlerin çöküşünü izleyen 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması ile Avrupa Birliği kurulmuştur. Maastricht Antlaşmasına götüren sebepler arasında Berlin Duvarı'nın yıkılması ve iki Almanya'nın birleşmesi, Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve çift kutuplu dünyanın tek lider olan ABD kanadında işlerlik göstermesi önemli nedenlerdir. Yine üye ülkelerin ekonomik ve mali bir birlik olma anlayışı ile üye ülke vatandaşlarının hükümetlerine yapmış oldukları kamuoyu baskısı Maastricht Antlaşması bakımından itici güçler arasında yer almaktadır. Antlaşma kapsamında yapılan yeni düzenlemelerle; Avrupa Para Enstitüsü, Avrupa Merkez Bankası, Bölgeler Komitesi, Ombudsman kurulması, Ortak karar alma usulünün benimsenmesi ile AB Parlamentosuna yeni yetkiler tanınması şeklinde görülmektedir. Avrupa vatandaşlığı, yetki ikamesi, Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası, Adalet ve İçişlerinde İşbirliği ile eğitim, kültür, kamu sağlığı, tüketicinin korunması, ulaştırma, vize işlemleri, sanayi, Trans-Avrupa ağları konularında da yeni politikalar oluşturmak gibi düzenlemelere gidilmiştir (Tecer, 2007, s. 19-20).

Birliğin kurumsal ve siyasi bir kimlik kazanmasında başat faktör olan iki antlaşma önemlidir. Bunlardan ilki 1997 yılında imzalanarak 1999'da yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşması, diğeri 2001'de imzalanan ve 2003'te yürürlüğe giren Nice Antlaşmasıdır. Amsterdam Antlaşması Birliğin uluslararası arenada tanınmasını sağlamıştır. Birliğe antlaşma ile ODGP için Yüksek Temsilci atanmıştır. Bu bağlamda imzalanan Schengen Antlaşması serbest dolaşımın önündeki engelleri kaldırmış ve Schengen Vizesi ile Birlik üyeleri dış dünyaya yönelik ortak bir uygulama gerçekleştirmiştir. Entegrasyon bağlamında daha yakın işbirliği ve esneklik ilkeleri ile üye ülkeler arasında yakınlaşma sağlanırken kurumsal ve siyasi gelişim iç cephede olduğu kadar uluslararası açılarından da katkısı büyük bir şekilde oluşturulmuştur. Nice Antlaşması ile AB'nin genişleme süreci açısından hazırlandığı görülmektedir. Üye ülkelerin nüfus büyüklüğüne göre oy oranlarının belirlendiği ve her ülkenin tek temsilci seçtiği bir sistem ile Konsey yapılaşması tamamlanmıştır. Burada amaç devletlerarası değil nüfusun ölçüt alındığı halklar arası dayanışmaya işaret etmektedir. Her iki antlaşma ile Avrupalıların Avrupalılık kimliği ile kendilerini özdeş tuttuklarını söylemek

mümkündür (Cerrah, 2018, s. 211-212).

Avrupa Birliği 2007'deki Lizbon Antlaşması ile son şeklini almıştır. Lizbon Antlaşması ile hedeflenenler Birlik organlarının daha şeffaf ve etkili hale getirilmesi, alınan kararların meşruiyetini artırma ve temel hakların iyileştirilmesi gibi bir takım reformist yaklaşımlar içermektedir. Bu amaçlarda önemli bir etmen de Avrupa Birliği'nin yıllar içinde genişleyen coğrafyasından kaynaklanmaktadır. Birliğin genişlemesi politikaların da güncellenmesini zorunlu kılmıştır (Keyman & İçduygu, 2009, s. 89-91). Günümüzde Avrupa Birliği, Birleşik Krallık'ın 2020'de Birlikten ayrılmasıyla beraber yirmi yedi ülke ile yoluna devam etmektedir.

Avrupa Birliği'ne üye ülkeler; Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç ve Hırvatistan'dır.

AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK POLİTİKALARI

Avrupa Birliği'nin oluşumunun temelinde ekonomik göstergeler belirleyici olmaktadır. Başlangıç aşamasındayken kesintilere uğrayan işbirliği girişimlerindeki en büyük engel ise üye ülkelerin yapılması istenen ekonomik anlaşmaları ulusal bağımsızlık fikirleriyle bağdaştıramama durumudur. Temelleri Roma Antlaşması ile atılan ortak politikaların ilk ayağında olan ekonomik örgütlenme politikalarında asıl hedef üye ülkeler arasındaki döviz birliğini sağlamak suretiyle ticaretin serbestleşmesi, ortak bir merkez bankası kurularak para cinsinde ortaklık kurulması yönünde olmuştur. Bu amaçla 2002'de ortak para birimi olarak 'Euro' ya geçildiği görülmektedir. Bu bağlamda üye ülkeler ulusal para birimlerinden vazgeçmişlerdir. Üye ülkeler Maastricht Antlaşması ile 'yakınlaşma kriterleri'ni sağlamış, ekonomi ve maliye politikalarını bu yönde uyumlu kılmışlardır (Tecer, 2007, s. 123-125). Aynı zamanda önemli bir dış politika enstrümanı da olan ekonomik çerçeveden bakıldığında Avrupa Birliği, 1995 yılında Türkiye ile imzaladığı Gümrük Birliği Anlaşması, ticarete dolaşım serbestisine imkân sağlayan 1986 yılında imzalanan Tek Pazar Senedi ve 1992 yılında alınan kararlar tek para birimine işaret eden Ekonomik Parasal Birlik gibi eylemlerle ekonomik gücünü siyasi sahalarda da konuşturmuştur (Kızıltan ve Takım, 2004-142). Bu bağlamda AB'nin ekonomik dış politikasının siyasi politikası ile iç içe geçtiğini söylemek olasıdır. Ortak ticaret politikası yönünde attığı adımlar ile AB, üçüncü dünya ülkeleri ile ekonomik ve ticari ilişkiler kurmaktadır. Özellikle Afrika, Karayip ve Pasifik coğrafyasında yönettiği kalkınma politikaları göze çarpmaktadır (Akdağ & Ekici, 2017, s. 49).

Avrupa Birliği'nin aynı zamanda ekonomik politikalarına da eşlik eden en önemli ortak politikası rekabet politikasıdır. Bu politikadaki temel amaç tüketiciye kaliteli, ucuz mal ve hizmet sunmanın yanı sıra üreticiler arasındaki rekabetin üretilen mal ve hizmet çıktılarında daha verimli ve daha etkin sonuçlarda alınmasını sağlamaktır. Rekabet politikalarında en önemli payda devlet yardımlarının izlenmesidir. Yine tekelleşmenin önüne geçilerek özelleştirmenin de kapılarını açan rekabet politikaları kötüye kullanımı içeren rakip şirketlerin de takibini yapan bir sistem olmaktadır (Tatoğlu, 2006, s. 42-48).

Avrupa Birliği'ni kuran üç önemli antlaşmada enerji üzerinde durulduğu görülmektedir. AKÇT ile kurulan 1952 yılındaki kömür pazarı, 1973 petrol krizinden sonra imza edilen enerji politikaları ve 1986 yılında sadece Birlik bünyesine yetecek enerji üretimini destekleyen politikalar yürütülmüştür. Enerji politikalarındaki nihai hedef enerji ve çevre kirliliği konularına odaklanmıştır. Bu anlamda 1988'de enerji iç pazarı oluşturulmuş, 1991 yılında Avrupa Enerji Şartı kabul edilmiş, Aralık 1994 tarihinde AET ülkeleri ile Türkiye'nin de dahil olduğu 50 ülke bu politikaları onaylamıştır (Tatoğlu, 2006, s. 42-48).

Avrupa Birliği'nin dış politikasını ekonomi ile birlikte yürüttüğü diğer önemli gösterge siyasi yapılaşmasında görülmektedir. Bu anlamda 1990'lar ile yaşanan gelişmeler önemlidir. Birlik 1992 yılında imzaladığı Maastricht Antlaşması ile siyasi diyalog, diplomatik temas, yaptırım ve teşvik gibi konulardaki politikalarını belirlemiştir.

Avrupa Birliği bölgesel politikaları ile üye ülkelerin birbirleriyle sosyal ve ekonomik entegrasyonunu sağlamayı amaç edinmiştir. Aynı zamanda üye ülkeler arasındaki bölgesel farklılıkları da asgari düzeye çekmek önemli bir amaçtır. Yine gelişmekte olan üye ülkeleri kalkındırmak ve bu ülke vatandaşlarının yaşam standartlarını artırmak bölgesel politikaların başat ilkesidir. Endüstrileşme ve kapitalist düzenin küreselleşmeye eşlik ettiği dönemde Birlik, sosyal açıdan adaleti tesis etmek, refah ortamını sağlamak, yoksullukla mücadele etmek, sosyal barış ve sınıf farkını azaltmak gibi hedeflerle sosyal politikasını şekillendirmiştir.

Avrupa Birliği'nin Güvenlik Politikaları

Soğuk Savaş sürecinde Batı Avrupa Birliği, Avrupa Savunma Topluluğu ve Avrupa Siyasi Birliği gibi yapılaşmalar yaşayan Birlik, Soğuk Savaş sürecinin sonlanmasını takip eden 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması ve 2007 yılındaki Lizbon Antlaşması ile güvenlik politikalarını ortak güvenlik politikalarının şekillenmesi açısından belirleyici hale getirmiştir (Yiğittepe, 2017, s. 5-16). Maastricht Antlaşması üç sütunlu bir çerçevede ele alınmıştır. Bunlar, Avrupa Toplulukları, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası ve adalet ile Birlik içindeki tüm işlerde birlikte hareket etme anlamındadır (Oğurlu, 2008, s. 16-21). Burada ulusal egemenliğin temel yapı taşı şeklinde görülen ODGP'nin 3.paragrafında yer alan bilgiye göre;

“ODGP kapsamında ortak eylem ve tutumlar gerçekleştirilebilir. Üye devletlerin ortak önemli çıkarları için çok karmaşık süreç içinde ortak eylem kararı alınabilir” (Yiğittepe, 2017, s. 5-16).

Bu yapılaşma ile Birlik içindeki ortak güvenlik teması sivil güç hareketinin ötesinde uluslararası savunma politikalarını da yeni bir çehreye dönüştürecek şekilde yeni bir güvenlik oluşumu meydana getirmiştir. ODGP ile Birlik içinde uyuşturucu, organize suç, terör ve kaçakçılık gibi konularla mücadele etmek adına 1995 yılında EUROPOL adında bir güvenlik birimi oluşturulmuştur. EUROPOL'un görevi, Birlik içinde üye devletlerin kolluk kuvvetlerine yardımcı olmaktır. EUROPOL yapılaşmasının AB üyesi ülkelerinin ortak kararı ile iç güvenliğe ilaveten sınır güvenliği kapsamında da hareket etmesi ve üye devletlerde operasyon yapabilme hakkına da sahip olması kararı alınmıştır. EUROPOL aynı zamanda bir istihbarat birimi işlevi görmekte, üye ülkeler arasında yasa dışı uygulamalar ile ilgili bilgi akışını da sağlamaktadır. Avrupa entegrasyon süreci ile, ODGP, savunma ihtiyacının uluslararası boyutlarda bir yapılaşma olması gereğinden dolayı 1999 yılında Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP) şeklinde bir geçişe muhatap olmuştur. Böylece, uluslararası krizlere müdahale edebilecek bir yapıya kavuşan sistemde caydırıcı askeri kuvvetlerin, savunma sahasında yer almaya başladığı bir dönüşüm yaşanmıştır (Beş, 2002, s. 79).

AB ortak güvenlik ve savunma çalışmalarını AGSP çatısı altında yürüterek AGSP'ye kurumsal kimlik kazandırma girişimlerine başlamıştır (Yiğittepe, 2017, s. 5-16). AGSP'ye kurumsal kimlik kazandırmak için oluşturulan sivil organlar:

- AB Politika ve Güvenlik Komitesi
- AB Askeri Komitesi
- AB Genelkurmay Başkanlığı
- Sivil-Asker (İş birliği) Planlama Hücresi
- Siyasi-Askeri Grup
- Kriz Yönetimi Görevlerinin Sivil İşler Boyutuna Yönelik Komite
- Sivil İşler Planlama ve İcra Kapasitesi
- Siyasi Planlama ve Erken İkaz Hücresi
- AB Durum (İzleme) Merkezi
- Dış İşleri ve Siyasi-Askeri İşler Genel Müdürlüğü
- Athena Finans Mekanizması

Askeri Organlar:

- Avrupa Kolordusu (EUROCORPS)
- Avrupa Kara Kuvveti
- Avrupa Deniz Kuvvetleri (EUROMARFOR)

- Avrupa Jandarma Kuvveti (AJK, EUROGENDFOR)
- Muharebe Grupları Konsepti (Morkaya, 2014, s. 126-131).

Öte yandan 2000 yılı Feira Zirvesi ile AGSP'ye sadece askeri yönden değil, çıkabilecek sivil krizlerde de müdahaleci bir yapı kazandırılmıştır.

“Bu alanlar; iç güvenliğin sağlanması, hukuk kurallarına uyulması, sivil yönetim ve sivil korumanın geliştirilmesi olarak belirlenmiştir. Bu karar AB'nin küresel rekabette söz sahibi olabilmesi yolunda insani müdahalelerde görev alabilmesinin de önünü açmış olması bakımından önemli bir hukuki zemin oluşturmuştur” (Yiğittepe, 2017, s. 5-16).

AGSP'nin ortak güvenlik politikalarını genişleten 2007 yılı Lizbon Antlaşması ile birlikte önemli değişiklikler görülmektedir (Yiğittepe, 2017, s. 5-16):

- Petersberg Görevlerinin Genişletilmesi
- Dayanışma Şartı
- AB Üyesi Devletler Arasında Karşılıklı Yardım İlkesi
- Güçlendirilmiş İş birliği İlkesi
- Daimi Yapılandırılmış İş birliği İlkesi
- Avrupa Savunma Ajansı (ASA)⁷

Lizbon Antlaşmasıyla birlikte ortak savunma ve güvenlik alanında AB bünyesinde sürekli bir yapılanmaya gidilmesi zorunlu hale getirilmiştir.

Avrupa Birliği'nin özellikle Soğuk Savaş süreci sonunda geliştirdiği ortak dış ve güvenlik politikaları ile yeni bir politika çerçevesi oluşturduğu görülmektedir. Özellikle 1999 yılında toplanan Helsinki Zirvesi ortak güvenliğin yanında savunma yönünde bir Birlik profili vermektedir (Canpolat, 2002, s. 234-235). Bu anlamda güvenlik ve savunmanın iç içe geçmiş temel enstrümanlar olduğunu söylemek mümkündür. Bu kapsamda güvenlik politikaları sadece askeri değil, aynı zamanda kolluk kuvvetleri, sınır güvenliği, güvenlik görevlileri de AB'nin güvenlik ve savunma politikaları arasında yer almaktadır. Avrupa Birliği'nin planlı bir şekilde yönettiği askeri oluşumu da bu sürece dahildir. Avrupa Birliği öncelikle 'acil müdahale gücü' oluşturmuş, daha sonra 'Avrupa Taburları' modeline geçmiştir. Son dönemlerde 'PESCO' yapısal işbirliği modeli ile bir askeri güç oluşturmaya çalışmaktadır (Turhan, 2019, s. 356-360). PESCO, Daimi Yapısal İşbirliği Savunma Anlaşması ile Birlik üyesi ülkelerin ortak savunma anlayışını geliştirmek ve bu savunma konusunda AB askeri operasyonları kapsamında uygunluk hedeflenmiştir. Uluslararası arenada savunma işleri kazanan bir AB ile, vatandaşlarının korunmasının da amaçlandığı anlaşma, savunma harcamalarının etkin bir şekilde denetimine de olanak sağlamaktadır. PESCO ile ilgili çalışmalar 2013 yılında gerçekleşen AB zirvesi ile başlamıştır. Bu çalışmaların en önemli sebebi 2011 yılında patlak veren Arap Baharı olmuştur. Güvenlik ve savunma anlamında atılacak adımlara önemli bir etken olan bu olay ile yine bu dönemde ortaya çıkan Almanya, Fransa ve İngiltere arasındaki Libya iç savaşı kayda değer sebepler arasında görülmektedir. Yine 2012 yılında yaşanan Mali Krizi ile OGSP ve NATO arasındaki özellikle askeri operasyonlarda görüş ayrılığı izlenmektedir. 2015 yılında Orta Doğu ve Kuzey Afrika coğrafyasındaki mülteci krizi ve 2016 yılında Birleşik Krallık'ın Birlik'ten ayrılmasının referandum ile belirlendiği Brexit süreci PESCO çalışmalarını hızlandırmıştır. Savunma odaklı bir çalışmalar bütünü olan PESCO kararlarında 2017 yılı ABD başkanlık seçimleri ve Trump'ın açıklamaları itici güç olarak önem arz etmektedir. Bu bağlamda AB üye ülkelerinin NATO oluşumuna yapmış oldukları maddi destekler oranında karşılık alabileceğine dair beyanatlar okunmuştur. Tüm bunlar Almanya ve Fransa'nın PESCO konusunda ısrarcı olmasına sebep olmuş ve 2017 yılında PESCO iş birliği kararı alınmıştır (Turhan, 2019, s. 347-374). PESCO ile tamamlanması üzerinde çalışılan bir Avrupa ordusu gündemdedir. Oluşturduğu takdirde Birlik dışındaki güçlü ülkeler anlamında ciddi bir küresel problem olarak görülen ordu, yine AB'nin ortak dış ve güvenlik politikaları içerisinde başat öneme sahip olmaktadır.

Birlik özellikle küresel konumunu belirlerken bölgesel sorunlarını yine ortak görüşler almak suretiyle

yapılaşırma çalışmaları yapmaktadır. Ancak Avrupa Birliği'nin dış politikasında Birlik üyesi olan ülkelerin ortak karar alma noktasında çelişkiler yaşadığı görölmektedir. Bu anlamda Birlik üyesi ülkelerin karar alma tutumlarında ulusalcılık zihniyetinin hakim olduğu aşıkardır. 11 Eylül 2001 yılında ABD'de yaşanan terör saldırılarında Birlik içinde karar alma mekanizmaları ve güvenlik politikaları açısından birlik görölmektedir (Davutoğlu, 2002, s. 56). Ancak özellikle 2003 yılında başlayan Irak Savaşı ve 2008 yılında meydana gelen Kafkasya krizi, Birlik üyeleri arasında tartışmaların yaşandığı dönemler olmuştur (Luif vd., 2009, s. 40). Yine 2010 yılında yaşanan Arap Baharı sürecinde de Birlik içindeki bölünmüşlük kendini göstermiştir. Bu anlamda Birlik içinde stratejik kararlar alınmadığı, Arap Baharı sürecinde üç büyük üye olan İngiltere, Fransa ve Almanya'nın kriz ortamlarında dahi temel çıkarlarını gözettiğini söylemek mümkündür. Bu anlamda uzman ve akademik çevrelerin görüşü, kendi bünyesinde sağlamlaştırdığı güvenlik politikaları ile küresel arenadaki barış ve istikrara da katkıda bulunacak bir Birlik inşasında toplanmaktadır.

Avrupa Birliği'nde güvenlik politikalarını şekillendiren en önemli olaylar arasında 11 Eylül terör olayları (2001), Madrid (2004) ve Londra (2005)'deki terör saldırıları bulunmaktadır (Canpolat, 2002, s. 275-278). Bu anlamda Avrupa Birliği askeri örgütlenmenin ivedilikle tamamlanmasını hedeflemiştir. Birliğin ortak politikaları savunmadan çok güvenlik tarafında işlerlik kazanmaya başlamıştır. Bu bağlamda Birlik politikalarında terörizm odaklı bir güvenlik anlayışı görölmektedir. Avrupa Birliği'nin Birlik içi ve özellikle uluslararası platformda güvenlik politikalarına yönelik kabul ettiği iki karar önem taşımaktadır. Bunlardan biri 'Terörizmle Mücadele Çerçeve Kararı', diğerisi ise 'Avrupa Yakalama Emri Hakkında Çerçeve Kararı' olmuştur. Birlik aldığı bu kararlarla hem kendisine üye ülkeler ile içsel yapısını teröre karşı korumaya ve mücadele etmeye çalışmakta, hem de üye ülkeler arasında suçluları iade işlemlerinde kolaylık sağlamayı amaçlamaktadır. Birlik aynı zamanda 'Daha İyi Bir Dünyada Güvenli Bir Avrupa' kararıyla 2003 yılında kabul ettiği Avrupa Güvenlik Strateji Belgesi ile uluslararası güvenlik stratejileri için bir kılavuz oluşturmuştur. Buradaki en önemli unsur terör ile mücadelede hem iç hem de dış ülkeler ile iş birliği şeklinde adım atılması yönündedir (Cerrah, 2018, s. 211-212).

Özetle son yıllarda yaşanan terör, göç ve mülteci sorunları güvenlik politikalarının gelişmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda yeni güvenlik politikalarına ihtiyaç duyulmasının diğer sebepleri AB'nin askeri kanadının yetersizliği, dünyada yaşanan iç savaşlar ve bunlara eşlik eden terör, uluslararası arenadaki siyasi çıkarlar, AB'nin NATO ve ABD ile yaşadığı savunma krizi ve siyasi çekişmeler, AB'nin toplumsal refah hedefi, demokrasi ve insan hakları gibi sayılabilmektedir (Cerrah, 2018, s. 211-212).

Avrupa Birliği'nde Medya Politikaları ve Yasalaşmalar

Avrupa Birliği'nde medyaya yönelik yasalaşma süreci Avrupa Adalet Divanı kararlarında görölmektedir. Bu kararlar görsel-işitsel yayınların düzenlenmesini içermektedir. Diğer yandan haberleşme ve ifade özgürlüğünün Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile sağlandığını söylemek mümkündür. 80'ler ile başlayan küreselleşmeyle birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler Avrupa Birliği'ni yeni kararlar almak zorunda bırakmıştır. 1988 yılı bu bakımdan kırılma noktası olarak görölmektedir. Özellikle Avrupa Birliği'nin karar organları medyaya yönelik tutumlarında daha hassas davranmaya başlamışlardır. Görsel-işitsel politikaların revize edilmesi ve sınırsız Avrupa televizyonunun öncü yayın organı olarak belirlenmesi gündeme gelmiştir. Bu bağlamda Avrupa Birliği'nin Avrupa Komisyonu ile iş birliğine gittiğini söylemek doğru olacaktır. Yine Avrupa Konseyi tarafından 1988 Rodos, 1989 Madrid ve 1989 Strazburg bildirgeleri Birliğin yayın politikalarını ortaya koymasından önemlidir. Bu politikalar sınırsız Avrupa Televizyonu, teknolojinin uyumlaştırılması ve kültürel farklılıkların korunması şeklinde (Tekinalp, 2003, s. 125, 126).

Yayın politikalarında oluşturulan Avrupa Komisyonu'nun ilk içi uydu ve kablolu yayıncılığın Birlik içindeki tüm üye ülkeler nezdinde işlerliğini sağlamak olmuştur. Bu sürecin ivedi bir şekilde yol almasında 1987 yılında yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi' nin payı büyüktür. Böylece en başından ekonomik amaçlarla bir araya gelen üye ülkelerin hem kültürel hem de siyasi bakımdan da ortak hareket etmeleri mümkün hale gelmiştir. Görsel-işitsel politikaların 1989 yılında imzalanan Avrupa

Sınır Sözleşmesi ile kolektif bir Avrupa kültürüne işaret ettiğini söylemek yerinde ve uygun olacaktır (Ankaralıgil, 2020, s. 82-88).

Avrupa Birliği'nde yerel kimliği muhafaza büyük öneme sahiptir. Bu anlamda yasalaşmalarda dikkat çekici olan en önemli unsurun kültürel değerler olduğu görülmektedir. Dijitalleşme ile birlikte ABD ve Japon sosyal medya uygulamalarını Birlik için bir tehdit olarak gören Avrupa Birliği'nde bu bakımdan atılan ilk adımın infodemi ile mücadele anlamında olduğunu söylemek mümkündür. Avrupa Konseyi'nin 2017 yılında yayınladığı raporda bilgi ve haber içeriklerindeki infodemi vurgulanmıştır. Yine bu dönemde Almanya ve Fransa'nın sosyal medya üzerinden ek uygulamalar yaptığı görülmektedir.

Almanya tarafından nefret söylemi önemli bir sorun olarak tespit edilmiş ve bu minvalde 2016 yılında Sosyal Ağların Düzenlenmesi Kanunu ile düzenlemeye gitmiştir. Beş milyon Euro para cezası içeren suç ögeleri ise nefret söylemi, taciz, hakaret ve kamu düzenine aykırı hareket etme şeklinde belirlenmiştir. Fransa'da 2018 yılında Enformasyonun Manipüle Edilmesine Karşı Mücadele Kanunu'nu yürürlüğe koymuştur. Yasa gereği sosyal paylaşım siteleri ülkede temsilcilik açacak ve özellikle seçim dönemlerindeki medya iletilerinde yasal müeyyide getirilecektir. Bu bağlamda yalan bilgi ve haberin Fransa için önemli bir sorun olduğunu söylemek olasıdır (Dogrulukpayi, 2024).

Avrupa Birliği'nin Dijital Pazar Yasası 1 Kasım 2022 tarihinde, Dijital Hizmetler Yasası da 16 Kasım 2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Avrupa Birliği'nin özelde sosyal medya genel olarak da dijital medya üzerindeki yasalaşma ilkeleri öncelikli olarak çevrimiçi uygulama ve platform sahipleri bakımından el alınmaktadır. Sosyal medyayı Birlik içindeki üye ülkeler nezdinde önemli bir tehdit unsuru gören Avrupa Birliği'nin, küresel arenada ses getiren çok sayıda sosyal medya platformu sahipliğinin ABD menşeli olması ve yine TikTok uygulaması ile ön plan çıkan Çin menşeli uygulamaları kendi yerel kimliği için tehlike şeklinde algılaması; Dijital Hizmetler Yasası ile de dijital platformların bizatihi kendisini hedef aldığını doğrular niteliktedir. Bu anlamda Avrupa Birliği bu yasa ile çevrimiçi platformlardan aktif kullanıcı sayılarını talep etmiştir. Buradaki önemli noktalardan biri de çevrimiçi uygulamalar ile yapılan ekonomik faaliyetler olmaktadır. Çevrimiçi platformlarda yasa dışı ticaret, hizmet ve içerikler noktasında tehlikeler görülmüştür. Yine dezenformasyon genişlemekte ve başta Birlik içindeki kullanıcılar olmak üzere küresel arenada zararlı etkilenmeler ile karşılaşma olasılığı artmaktadır. Bu anlamda hem temel hakların korunması hem de adil ve şeffaf hizmet gereği platformların hesap verilebilirlik noktasında bu yasalarla bağlayıcılığı sağlanmıştır (ConsiliumEuropa, 2024).

Avrupa Birliği Dijital Hizmetler Yasası ile mevcutta 45 milyondan daha fazla kayıtlı kullanıcıya sahip dijital medya ortamlarından sosyal paylaşım siteleri, arama motorları ve market zincirlerini denetlemek istemektedir. Burada amaç dezenformasyonu kısıtlama, yasalara uygun olmayan içerikleri yayından kaldırma, çocukları dijital ortamlardan koruma ve son tahlilde kültür başta olmak üzere siyasal düzenin devamını sağlama gibi edimleri ön plana çıkarmaktadır. Birlik bu kurallara uymayanları küresel ticaretteki hasılatlarının %6'sına kadar para cezasına muhatap bırakmaktadır. Yine kurallara uymamakta ısrar edenlerin Avrupa Birliği ülkelerindeki yayınları tamamen sonlandırılacaktır.

SONUÇ

Güvenlik ihtiyacı ilk insandan bu yana yaşamsal öneme sahip bir olgudur. Tarih araştırmaları insanların ve ülkelerin korunma amacıyla sürekli savaştıklarını göstermektedir. Avrupa Birliği etrafında şekillenen güvenlik ve savunma odaklı anlayış ise Soğuk Savaş sürecinin hemen sonrasında ve günümüz küresel arenası içerisinde sürekli olarak kendini yenileyen bir çerçevede izlenmektedir. Önceleri güvenlik olarak inşa edilen Birlik içindeki politikaların özellikle 2000'lerle birlikte güvenliğin yanında savunma şeklinde de okunması mümkündür. Birlik sadece operasyonel bir güvenlik şemasında değil, aynı zamanda iç güvenlik unsurunun en önemli bileşeni olan kolluk kuvvetlerinin yetkinliğini artırma ve potansiyelini bu doğrultuda genişletme çabalarında da bulunmaktadır.

Bir örgütlenme biçimi olarak Avrupa Birliği ilk kez ekonomik bir amaç ile toplanmıştır. 1951 yılında

Avrupa Kömür Çelik Topluluğu adıyla kurulan ilk birlik girişiminde amaç ticari alanda bir birleşmeye işaret etmektedir. Ticari alanda alınan ortak kararlar bir sonraki aşamada Birliğin ortak iç ve dış politikalara da etki edecek şekilde genişlemesini de gündeme getirecek önemli bir adımdır. Avrupa Birliği ekonomideki ortaklık fikrini özellikle dış politika açısından bakıldığında uluslararası siyasette de el ele götürülecek bir yapılaşma halini almıştır. Avrupa Birliği ortak güvenlik ve savunma anlayışında BAB bu anlamda güvenlik konusundaki ilk oluşum olma özelliğine sahiptir. Özellikle Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Soğuk Savaş'ın bitmesi ile birlikte BAB oluşumunun da Avrupa Birliği şematiğine dahil olduğu ve artık ortak güvenlik ve dış politikasında Birlik içinde birliğin sağlandığı izlenmektedir. Avrupa Birliği 1990'lar ile birlikte imzaladığı antlaşmalar ve aldığı kararlar ile (Maastricht Antlaşması, Amsterdam Antlaşması, Nice Antlaşması, Lizbon Antlaşması) güvenlik ve savunma odaklı anlayışında ilkeler belirlemiştir.

Özellikle son 20 yıla damgasını vuran göç olgusu üzerinden bakıldığında Avrupa Birliği'nin yine savunma ve güvenlik odaklı bakış açısı manidardır. Avrupa Birliği üye ülkeleri ile göç konusunda tam bir karara varmamış gibi görünse de göçe bakışı olumsuz bir profil vermektedir. Özellikle Orta Doğu cephesinden gelen göçlerde Avrupa Birliği'nin insanlık dışı uygulamaları görülmektedir. Sınırlara çekilen elektrikli çitler, ya da insanlara uygulanan şiddet gibi örnekler hemen her medya organında izlenebilmektedir. Bu muameleleriyle Birlik kendisi ile de çelişmektedir. Avrupa Birliği, kendisinin de kabul etmiş olduğu ve Birliğe dahil olmak isteyen ülkelerde de aradığı demokrasi, insan hakları, adalet, hak, hukuk, eşitlik gibi prensipleriyle ters düşmektedir. Birliğin acil olarak kendini revize etmesi ve bunu icraatlarında göstermesi hayati önem taşımaktadır.

Avrupa Birliği'nin medya politikaları ve yasalaşmalar hususundaki tavrı ise başta kültürel olmak üzere ekonomik ve siyasi konular etrafında görülmektedir. Bu bağlamda Avrupa Birliği oluşturduğu yasalarda yalan haber ile mücadeleyi önemsemekte; reklam ve pazarlama faaliyetlerindeki yayınlara kurallar getirmekte; özellikle çocukları korumaya yönelik yasalar ile başta sosyal medya uygulamaları olmak üzere dijital ortamlarda yayın yapan tüm web sitelerini mercak altına almaktadır. Avrupa Birliği için güvenlik olgusunda medya özellikle yalan haber, infodemi ve dezenformasyon ile nefret söylemi konusunda ön plana çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akdağ, Z., Ekici, S. (2017). Avrupa Birliği'nin uluslararası politikada etkili olma aracı: Yumuşak güç, Birey ve Toplum Dergisi, Cilt 7, Sayı 14.
- Ankaralığıl, N. (2020). Avrupa Birliği ve Türkiye'de medya politikaları. Ankara: İksad Yayınevi.
- Baç-Müftüler, M. (2006). Türkiye Avrupa Birliği ilişkilerine güvenlik boyutundan bir bakış. Tesev Yayınları.
- Beş, E. (2002). Terörizm, Avrupa Birliği ve insan hakları, Seçkin Yayınları.
- Canbolat, İ. S. (2002). Avrupa Birliği uluslarüstü bir sistemin tarihsel teorik kurumsal jeopolitik analizi ve genişleme sürecinde Türkiye ile ilişkiler, Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Cerrah, U. (2018). Avrupa Birliği'nin yeniden inşası, Hitabevi Yayınları.
- Çoruh, H. (2021). Arap Baharı bağlamında Avrupa'ya yapılan göçler, nedenleri ve sonuçları üzerine bir inceleme. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 20(1).
- Davutoğlu, A. (2002). Felsefi ve stratejik boyutlarıyla 11 Eylül sonrası dönem, Kürkcügil, M. (Edt) Sahibini arayan barış. Everest Yayınları.
- Dedeoğlu, B. (2001). Avrupa Birliğinin bütünleşme süreci I, tarihsel birikimler, dünden bugüne Avrupa Birliği. Boyut Kitapları.
- Gençalp, E. (2004). Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nın (AGSP) Avrupa güvenliğindeki rolü ve NATO ile ilişkileri, Journal of Social Sciences. <https://dergipark.org.tr>
- Karlık, S. R. (1990). Avrupa toplulukları ve Türkiye, İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Kaya, A., Aydın, S., Düzgüt, Y. G., Onursal Beşgül, Ö. (2011). Avrupa Birliği'ne giriş. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Keyman, E. F., İçduygu, A. (2009). Küreselleşme, Avrupalılaşıma ve Türkiye'de vatandaşlık, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kıraç, S., İlhan, B. (2010) Avrupa Birliği oluşum süreci ve ortak politikalar, Milli Eğitim Dergisi, Cilt:

40 Sayı: 188, 191.

- Kızıltan, A., Takım, A. (2004). Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri ve Kıbrıs sorunu. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı:25.
- Koçak, O., Gündüz, R. D. (2007). Avrupa Birliği göç politikaları ve göçmenlerin sosyal olarak içermelerine etkisi, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 12, s. 68-69, <https://dergipark.org.tr/>
- Luif, P., Şenyücel Gündoğar, S., Ak, C. Z. (2009). Avrupa Birliği ortak dış ve güvenlik politikası: Türkiye nereye ait. Tesev Yayınları.
- Oğurlu, E. (2008). Lizbon Antlaşması'ndan sonra Avrupa Birliği, 2008. <https://dergipark.org.tr>
- Tatoğlu, E. (2006). Avrupa Birliği'nin tarihsel gelişimi (1951-1995), Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Tecer, M. (2007). Avrupa Birliği ve Türkiye sorular-yanıtlar, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
- Tezcan, E. (1999). Maastricht ve Amsterdam Antlaşmaları çerçevesinde Avrupa Birliği ve Batı Avrupa Birliği ilişkileri, Cilt: 54 Sayı: 01.
- Turhan, E. (2019). Avrupa Birliği'nin ortak güvenlik ve savunma politikasının savunma boyutunun gelişiminde PESCO'nun rolü: Fırsatlar ve zorluklar, Türk Alman Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı 2.
- Yiğittepe, L. (2017). Avrupa Birliği'nin güvenlik politikaları, Selçuk Üniversitesi International Journal of Social and Educational Sciences, Vol. 4, No. 7, 12-27.